

โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กระบวนการการนิเทศการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ
ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(Professional Learning Community: PLC)
ผ่านกระบวนการพัฒนabatเรียนร่วมกัน
(Lesson Study)
ระดับชั้นประถมศึกษา

จัดทำโดย

ฝ่ายบริหารงานบุคคล ร่วมกับฝ่ายบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา

20/27 ถนนสุขาภิบาล 2 ซอย 5 แขวงประเวศ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 10250

โทรศัพท์ 02-7144717-9 | www.kssschoo.ac.th

คำนำ

เล่มกระบวนการนิเทศการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ผ่านกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาให้เป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งมุ่งพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ผู้เรียนยุคใหม่ อันเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญของโรงเรียน

เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในบริบทของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาชั้นตอนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ 5 ขั้นตอน กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังที่โรงเรียนนำมาใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือประกอบการดำเนินงานที่พร้อมนำไปใช้ปฏิบัติจริง ตลอดจนแบบรายงานผลการดำเนินงาน โดยได้ปรับให้สอดคล้องกับบริบท โครงสร้างการบริหาร และแนวปฏิบัติจริงของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา

โรงเรียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเล่มกระบวนการฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืนสืบไป

ฝ่ายบริหารงานบุคคล
โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา

ส่วนที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ได้กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยหนึ่งในพันธกิจสำคัญของโรงเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีค่านิยมทางจริยธรรมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 4 ของโรงเรียน คือ “พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ผู้เรียนยุคใหม่”

การนิเทศการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนกลยุทธ์ดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาจึงเลือกใช้แนวทาง “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)” ร่วมกับกระบวนการ “การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)” เป็นเครื่องมือหลักในการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่านการวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนคิดร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับค่านิยม KTS ของโรงเรียนในด้าน Teamwork and Collaboration ที่มุ่งปลูกฝังการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันความรู้ระหว่างครู ทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงลึกแบบรวมพลังที่โรงเรียนได้รับคำปรึกษาจากรองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และรองศาสตราจารย์เพียว ยินดีสุข ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการของโรงเรียน

นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวยังสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ข้อ 2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อ 3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภารกิจของฝ่ายบริหารงานบุคคลร่วมกับฝ่ายบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

1.2 วัตถุประสงค์ของเล่มกระบวนการ

- 1) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนิเทศการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม
- 2) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด ขั้นตอนการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
- 3) เพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลังในโรงเรียน

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

- 1) ขอบเขตด้านบุคลากร ครอบคลุมครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา
- 2) ขอบเขตด้านความถี่ของการดำเนินงาน โรงเรียนจัดให้มีการประชุมกลุ่ม PLC อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกสัปดาห์ตลอดปีการศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และเตรียมความพร้อมของครู และดำเนินกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) อย่างเป็นทางการภาคเรียนละ 1 ครั้ง ต่อครูผู้สอน 1 ท่าน (ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง)

3) ขอบเขตด้านหน่วยงานรับผิดชอบ ฝ่ายบริหารงานบุคคลเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการดำเนินงาน ร่วมกับฝ่ายบริหารงานวิชาการในด้านมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน

ส่วนที่ 2 แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

2.1 ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) หมายถึง การรวมตัวกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาในลักษณะของการชุมนุมเชิงวิชาการ เพื่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานจริงเป็นฐาน มีการถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนการคิดอย่างเป็นระยะและทำอย่างต่อเนื่อง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอาจมีขนาดและรูปแบบแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยไม่จำกัดเพียงเป็นกลุ่มครูผู้สอนเท่านั้น แต่รวมถึงบุคลากรทุกฝ่ายที่ร่วมกันพัฒนาครูด้านวิชาการเพื่อประโยชน์อันยิ่งใหญ่ คือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้

ตัวอย่างสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ คณะผู้บริหาร ครูผู้วางแผน (Model Teacher) ครูผู้ร่วมวางแผน (Co-Teacher) ครูผู้ชี้แนะหรือครูพี่เลี้ยง ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน/ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และชุมชนผู้ปกครอง ซึ่งโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารและบริบทจริงของโรงเรียน ดังจะกล่าวถึงในส่วนที่ 3

2.2 ประโยชน์ของกระบวนการ PLC ผ่าน Lesson Study

1) ต่อโรงเรียน

มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และอัตลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อดำเนินการพัฒนาอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนที่ยั่งยืน และเกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง ช่วยเหลือกันระหว่างผู้บริหารกับครู และครูกับครู

2) ต่อครู

ครูได้รับการพัฒนา สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีการสะท้อนคิด รู้ตนเอง รู้ผู้อื่น ร่วมกันแก้ปัญหาทำงานเป็นทีมอย่างเข้าใจ ต่อยอดความรู้ นำนวัตกรรมมาแลกเปลี่ยนและปฏิบัติอย่างมีความหมาย ตลอดจนได้เปิดโลกกว้างของการเรียนรู้จากนัก วิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ เครือข่าย และแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพภายนอก

3) ต่อนักเรียน

นักเรียนได้รับการพัฒนาผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) โดยเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันและกัน คนเก่งช่วยเพื่อนที่เรียนช้ากว่า เพื่อให้ทุกคนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ทิ้งเด็กคนใดคนหนึ่งไว้ข้างหลัง (No Child Left Behind)

4) ต่อชุมชนผู้ปกครอง

ชุมชนผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กในชุมชนของตน ทำให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองอย่างเข้มแข็ง

2.3 แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เป็นแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสอนงานแบบพี่เลี้ยง (Coaching-Mentoring) ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

โดยโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาได้กำหนดวงจรการดำเนินงานเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ (Analyze) ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Do & See) ขั้นสะท้อนความคิด (Reflect) และขั้นปรับปรุงใหม่ (Redesign) ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในส่วนที่ 4 ของเล่มกระบวนการนี้

ส่วนที่ 3 โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา

3.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา พ.ศ. 2567-2571 กำหนดให้ฝ่ายบริหารงานบุคคลเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการกระบวนการนิเทศการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีระบบ โดยประสานความร่วมมือกับฝ่ายบริหารงานวิชาการในด้านมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน กระบวนการดังกล่าวสนองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานที่ 2 ข้อ 2.2 และมาตรฐานที่ 3 ข้อ 3.5

3.2 การจัดกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยาจัดกลุ่ม PLC ของระดับชั้นประถมศึกษาตามสายชั้น (ระดับชั้นเดียวกัน) เป็นหน่วยหลัก เนื่องจากครูประจำชั้นระดับประถมศึกษาดูแลผู้เรียนกลุ่มเดียวกันในหลากหลายสาระการเรียนรู้ ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยแต่ละกลุ่มมีหัวหน้าสายชั้นทำหน้าที่ครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยงประจำกลุ่ม และมีฝ่ายบริหารงานบุคคลร่วมกับฝ่ายบริหารงานวิชาการทำหน้าที่นิเทศภายในดูแลภาพรวมทุกกลุ่ม

โครงสร้างการดำเนินงานเรียงตามลำดับ ดังนี้ ผู้อำนวยการ/คณะผู้บริหาร → ฝ่ายบริหารงานบุคคลและฝ่ายบริหารงานวิชาการ (ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน) → หัวหน้าสายชั้นประถมศึกษา (ครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยงประจำกลุ่ม PLC) → ครูผู้วางแผน (Model Teacher) และครูผู้ร่วมวางแผน (Co-Teacher) ในกลุ่ม PLC สายชั้นเดียวกัน

3.3 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

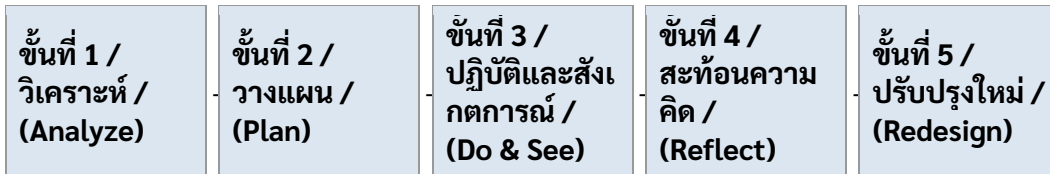
บทบาท	หน้าที่ความรับผิดชอบในกระบวนการ PLC / Lesson Study
ผู้อำนวยการ / คณะผู้บริหาร	กำหนดนโยบาย ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและเวลา ติดตามผลการดำเนินงานในภาพรวม และร่วมทำหน้าที่นิเทศภายในตามความเหมาะสม

บทบาท	หน้าที่ความรับผิดชอบในกระบวนการ PLC / Lesson Study
ฝ่ายบริหารงานบุคคล (ผู้นิเทศหลัก)	วางแผน ประสานงาน ติดตาม และประเมินผลกระบวนการนิเทศทั้งระบบ ให้คำปรึกษาแนะนำในทุกขั้นตอนของ Lesson Study และจัดทำสรุปรายงานผลประจำปีตามตัวชี้วัดของโรงเรียน
ฝ่ายบริหารงานวิชาการ	ให้คำปรึกษาด้านหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ร่วมสังเกตการสอน และสนับสนุนด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้
หัวหน้าสายชั้น / ครูผู้ชี้แนะ (พี่เลี้ยง)	ให้คำแนะนำ ร่วมวางแผน ร่วมสังเกตชั้นเรียน และร่วมสะท้อนคิดกับครูผู้สอนในกลุ่ม PLC ของสายชั้นตนเอง เป็นผู้ประสานงานหลักระดับกลุ่ม
ครูผู้วางแผน (Model Teacher)	ครูเจ้าของชั้นเรียน/เจ้าของแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปพัฒนาร่วมกับ กลุ่ม PLC และสอนจริงในชั้นเรียนตามรอบ Lesson Study ของตน
ครูผู้ร่วมวางแผน (Co- Teacher / เพื่อนครู)	ครูในกลุ่ม PLC เดียวกันที่ร่วมวางแผน ร่วมสังเกตการสอน และร่วมสะท้อนคิดกับครูผู้วางแผน
ผู้เชี่ยวชาญ (ตามความเหมาะสม)	ให้คำปรึกษาเชิงวิชาการเฉพาะทางแก่กลุ่ม PLC ตามประเด็นที่ต้องการพัฒนา
ชุมชนผู้ปกครอง	รับทราบและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาผู้เรียนที่ได้จากกระบวนการ PLC ร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็ก

ส่วนที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินงาน PLC ผ่านกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

4.1 วงจรการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 5 ขั้นตอน

โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยากำหนดวงจรการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็น 5 ขั้นตอน
ดำเนินการต่อเนื่องเป็นวงจร ดังภาพ

(หากยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ให้หมุนกลับไปเริ่มขั้นวิเคราะห์ใหม่ ทำซ้ำประมาณ 2-3 รอบ)

ผลลัพธ์: นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)

ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์ (Analyze)

เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาหรือรายวิชาที่จะจัดการเรียนรู้ โดยครูผู้วางแผน (Model Teacher) ร่วมกับกลุ่ม PLC สายชั้น สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามตัวชี้วัดของมาตรฐานหลักสูตร จากนั้นนำตารางวิเคราะห์มาใช้เป็นฐานในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัด 2) สารการเรียนรู้ 3) ยุทธวิธีการสอนที่ใช้ และ 4) การประเมินการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan)

เป็นขั้นที่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วยครูผู้วางแผน ครูผู้ร่วมวางแผน (Co-Teacher) ครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยงประจำสายชั้น รวมทั้งฝ่ายบริหารงานบุคคลและฝ่ายบริหารงานวิชาการ ร่วมกันวางแผน ให้การชี้แนะและคำปรึกษาในการออกแบบการสอนและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง การจัดสภาพห้องเรียน และสื่อการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Do & See)

ครูผู้วางแผนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการพัฒนาร่วมกันไปปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียน โดยมีสมาชิกกลุ่ม PLC ร่วมสังเกตการสอน มุ่งเน้นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งครูผู้สอนบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังการสอนทุกครั้ง

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนความคิด (Reflect)

เป็นขั้นที่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันสะท้อนความคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ จุดเด่น และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้วางแผนสะท้อนความคิดของตนเองก่อน จากนั้นครูผู้ร่วมวางแผน ครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยง และผู้นิเทศ ร่วมสะท้อนความคิดเพิ่มเติมทั้งในประเด็นด้านผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และบรรยากาศในชั้นเรียน พร้อมร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ควรดำเนินการในวันที่สังเกตการสอนหรือวันถัดไปทันที เพื่อไม่ให้ทิ้งช่วงเวลานานเกินไป

ขั้นที่ 5 ขั้นปรับปรุงใหม่ (Redesign)

เป็นขั้นตอนที่ครูผู้วางแผนนำข้อเสนอแนะจากการสะท้อนคิดมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปทดลองใช้ซ้ำประมาณ 4-5 ครั้ง (หรือหมุนวนขั้นตอน Analyze-Plan-Do&See-Reflect-Redesign อีกครั้ง ประมาณ 2-3 รอบ) จนได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นวัฏจักรของการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากกระบวนการลักษณะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ที่มีคุณลักษณะเด่น คือ ง่าย (Simple) สำคัญ (Significance) ใช้เวลาสั้น (Short time) และมีการร่วมมือร่วมพลัง (Collaboration)

4.2 ปฏิทินการดำเนินงานของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา

กิจกรรม	ความถี่ / ช่วงเวลา	ผู้รับผิดชอบหลัก
การประชุมกลุ่ม PLC เพื่อพัฒนาความรู้และเตรียมความพร้อม	ต่อเนื่องทุกสัปดาห์ตลอดปีการศึกษา	หัวหน้าสายชั้น / สมาชิกกลุ่ม PLC
ขั้นที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตร/รายวิชา (Analyze)	สัปดาห์ที่ 1-2 ของรอบ Lesson Study	ครูผู้วางแผน (Model Teacher)
ขั้นที่ 2 วางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan)	สัปดาห์ที่ 3-4 ของรอบ Lesson Study	กลุ่ม PLC ทั้งกลุ่ม
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการสอนและสังเกตการณ์ (Do & See)	สัปดาห์ที่ 5 ของรอบ Lesson Study	ครูผู้วางแผน และสมาชิกกลุ่ม PLC ร่วมสังเกต
ขั้นที่ 4 สะท้อนความคิด (Reflect)	วันที่สังเกตการสอนหรือวันถัดไป	กลุ่ม PLC ทั้งกลุ่ม
ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแผนใหม่ (Redesign) และทดลองใช้ซ้ำ	สัปดาห์ที่ 6-8 ของรอบ Lesson Study (2-3 รอบ)	ครูผู้วางแผน ร่วมกับกลุ่ม PLC
สรุปและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน	ปลายภาคเรียน (ภาคเรียนละ 1 ครั้ง/ครู)	ครูผู้วางแผน และฝ่ายบริหารงานบุคคล

4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (Collaborative 5 STEPs)

ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพร่วมกัน โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยากำหนดให้ครูใช้แนวการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามแนวทาง “การเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (Collaborative 5 STEPs)” ซึ่งพัฒนาขึ้นภายใต้คำแนะนำของรองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และรองศาสตราจารย์เพียว ยินดีสุข ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการของโรงเรียน แทนขั้นตอนการสอนแบบขั้นนำ-ขั้นสอน-ขั้นสรุปโดยทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสิ่งเร้าและระบุคำถามสำคัญอย่างร่วมพลัง (Stimulating and Key Questioning Collaboratively)

เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนสงสัย (ask) จากสิ่งเร้า สมองเกิดภาวะอสมดุล (disequilibrium) มีการทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (elicit prior knowledge) คือการคาดคะเนคำตอบหรือตั้งสมมติฐานหรือจินตนาการคำตอบ คำตอบอาจไม่ถูกต้องหรือผิด หรือเป็นมโนทัศน์คลาดเคลื่อนก็เป็นได้ ซึ่งครูไม่มีการเฉลยคำตอบ โดยมีเทคนิคการคาดคะเนคำตอบ คือ 1) ให้ตอบคำถามเป็นรายบุคคล และ 2) ให้ตอบเป็นทีม

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างร่วมพลัง (Searching and Analyzing Collaboratively)

เป็นขั้นสำคัญเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน เพื่อหาคำตอบของคำถามสำคัญ โดยครูอาจออกแบบให้ หรือครูกับผู้เรียนร่วมกันวางแผน หรือผู้เรียนวางแผนเอง ครูออกแบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เอง ด้วยการสร้างสื่อการเรียนรู้ เช่น ใบกิจกรรม ใบงาน ใบทดลอง รวมทั้งใบความรู้ และอาจใช้ใบสรุปความรู้ แจกให้ผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ (Discussing and Constructing Collaboratively)

เป็นขั้นสื่อความหมายข้อมูลหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้เรียนมีโอกาสเสนอหน้าชั้นเรียน ผู้เรียนมีการแปลความหมายข้อมูลเพื่อการสรุปผล/สร้างความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง มีการสะท้อนความคิดกัน และแต่ละกลุ่มปรับแก้ไขความรู้ที่สร้างขึ้นเอง ครูเชื่อมโยงความรู้ที่ผู้เรียนสร้างไปยังความรู้ที่ถูกต้อง และเป็นขั้นที่ครูอาจให้ทำแบบฝึกหัดเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างร่วมพลัง (Communicating and Reflecting Collaboratively)

เป็นขั้นผู้เรียนนำเสนอความรู้ และการเรียนรู้ที่ได้จากการสร้างความรู้ด้วยความเข้าใจหน้าชั้น รวมทั้งผลงานตลอดจนกระบวนการสร้างความรู้ติดที่ผนัง หรือกระดานหน้าชั้นเรียนด้วยหลัก 3P วางแผนการพูด (Planning) ซ้อม/เตรียม (Preparation) นำเสนอหน้าชั้นเรียน (Presentation) พร้อมฝึกการสร้างบุคลิกภาพภายใน และบุคลิกภาพภายนอกขณะนำเสนออย่างมั่นใจและมีคุณภาพ จากนั้นให้มีการสะท้อนคิด ข้อดี ข้อเด่น และสิ่งอยากรู้จนได้บทเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์และตอบแทนสังคม (Applying and Serving Collaboratively)

เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมด้วยช่วยกันแบบร่วมพลังประยุกต์ความรู้ หรือนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เช่น ในชีวิตการเรียนในสาระอื่น ๆ ในครอบครัว ในชุมชน ทำให้ได้ชิ้นงานใหม่/ภาระงานใหม่ การสร้างชิ้นงานเรียงตามลำดับง่ายไปหายาก ดังนี้ 1) รายงาน การบอกเล่า การถ่ายทอดความรู้ (Extension) 2) ผลงานระดับคิดริเริ่ม หรือผลงานนำความรู้ประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ (Invention) และ 3) รายงานโครงการประเภทต่าง ๆ (Innovation)

4.4 เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง (Collaborative Learning)

กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง 5 ขั้นตอนข้างต้น เป็นแนวการสอนหนึ่งของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งประยุกต์ความรู้ได้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มร่วมมือ โดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน คนเก่งช่วยคนเรียนช้ากว่า คนถนัดกว่าช่วยคนถนัดน้อย เพื่อให้มีความสุขในการเรียน บทบาทของผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ (Learner) ส่วนบทบาทของครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ที่แนะนำให้ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง ได้แก่ Think-Pair-Share, Team-Pair-Solo, Pair-Discussion, Peer to Peer, Peer Tutoring, Peer Assessment, Round Robin และ Rally Table โดยจัดกลุ่มผู้เรียนที่มาร่วมกันตัวกัน อาจ 2 คน หรือ 4 คนต่อ 1 กลุ่ม มีการคละเทศ คละความสนใจ และคละความสามารถ (เก่ง กลาง อ่อน) ทำงานร่วมมือกันแบบคนเก่งช่วยสอนคนที่อ่อนหรือเรียนรู้ช้า คนที่มีความสามารถปานกลางก็ร่วมด้วยช่วยกันจนงานสำเร็จ และทุกคนบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ตามหลัก “คนเก่งอาสา คนเรียนช้าขอร้อง”

ส่วนที่ 5 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน

เครื่องมือในส่วนนี้ปรับปรุงจากเครื่องมือมาตรฐานที่ใช้ในกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ให้สอดคล้องกับบทบาทและบริบทจริงของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา ครูสามารถพิมพ์ข้อมูลลงในตารางแต่ละแบบฟอร์มได้โดยตรงในไฟล์เอกสารนี้

A1 แบบวางแผนกำหนดการทำ Lesson Study และการประชุมกลุ่ม PLC

ใช้บันทึกกำหนดการดำเนินงานของกลุ่ม PLC และรอบการทำ Lesson Study ตลอดภาคเรียน

สัปดาห์ที่	วัน/เดือน/ปี	การดำเนินงาน

ลงชื่อ.....

ลงชื่อ.....

(ครูผู้วางแผน (Model Teacher))

(ครูผู้ร่วมวางแผน (Co-Teacher))

...../...../.....

...../...../.....

ลงชื่อ.....

ลงชื่อ.....

(ครูผู้ชี้แนะ / พี่เลี้ยง)

(ผู้นิเทศ (ฝ่ายบริหารงานบุคคล))

...../...../.....

...../...../.....

A2 แบบบันทึกการสะท้อนคิดจากครูผู้ร่วมวางแผน / ครูผู้ชี้แนะ-พี่เลี้ยง (ชั้น Plan)

ใช้บันทึกข้อเสนอแนะก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนจริง

หัวข้อ	ข้อเสนอแนะจากครูผู้ร่วมวางแผน / ครูพี่เลี้ยง	หมายเหตุ
วัตถุประสงค์การเรียนรู้		
เนื้อหาสาระการเรียนรู้		
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อ		
การวัดและประเมินการเรียนรู้		
การบริหารจัดการชั้นเรียน		
อื่น ๆ		

A3 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน (ขั้น Do & See)

คำชี้แจง การบันทึกจากการสังเกตเป็นข้อมูลสำคัญในการทำความเข้าใจพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และเป็นโอกาสในการพัฒนาแนวคิดและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของครู ขอให้ผู้บันทึกกรอกข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผู้บันทึกข้อมูล

วันที่		เวลา	
สถานที่			
ชั้นเรียนที่สังเกต			
ผู้บันทึก/ผู้สังเกต			

2) ขณะสังเกต: การบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและการสนทนา

ช่วง	สิ่งที่สังเกตเห็นหรือบทสนทนาที่ได้ยิน (บันทึกข้อมูล)	ความคิดเห็น/การตีความของผู้สังเกต (บันทึกความคิด)

3) หลังจบกิจกรรมการสังเกต: การประมวลและสรุปความรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้สังเกต

1) ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด
2) จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ/หรือมีพฤติกรรมบรรลุตามเป้าหมายนั้น

3) ถ้าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมายแล้ว จะดำเนินการต่อไปกับผู้เรียนอย่างไร
4) ถ้าผู้เรียนยังไม่เกิดการเรียนรู้และยังไม่บรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมาย จะดำเนินการต่อไปกับผู้เรียนอย่างไร

A4 แบบบันทึกการสะท้อนคิดจากครูผู้ร่วมวางแผน / ครูผู้ชี้แนะ-พี่เลี้ยง / ผู้นิเทศ (ขั้น Reflect)

ใช้บันทึกข้อเสนอแนะภายหลังการปฏิบัติการสอนและสังเกตชั้นเรียน

หัวข้อ	ข้อเสนอแนะจากครูผู้ร่วมวางแผน	หมายเหตุ
วัตถุประสงค์การเรียนรู้		
เนื้อหาสาระการเรียนรู้		
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อ		
การวัดและประเมินการเรียนรู้		
การบริหารจัดการชั้นเรียน		
อื่น ๆ		

A5 แบบสรุปการปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้ (ชั้น Redesign)

เป็นแบบสรุปการปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ที่ครูผู้วางแผนปรับปรุงภายหลังจากสิ้นสุดกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ระหว่างครูผู้วางแผน ครูผู้ร่วมวางแผน ครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยง และผู้นิเทศ

รอบ / ช่วงเวลา	ข้อเสนอแนะจากครูผู้ร่วมวางแผน	ข้อเสนอแนะจากครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยง	ข้อเสนอแนะจากผู้นิเทศ
Lesson Study ครั้งที่ 1 (ก่อนสอน) แผนที่ 1			
Lesson Study ครั้งที่ 2 (หลังสอน) แผนที่ 2			
สรุป (แผนที่ 3 ฉบับสมบูรณ์)			

แบบแผนการจัดการเรียนรู้ (ใช้ประกอบ Lesson Study แผนที่ 1 / แผนที่ 2 / แผนที่ 3 ฉบับสมบูรณ์)

หน่วยการเรียนรู้ที่	
เรื่อง	
กลุ่มสาระการเรียนรู้	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ / เวลา	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ / เรื่อง / เวลา	
ครูผู้วางแผน (Model Teacher)	

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

.....

.....

2. สารสำคัญ

.....

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

4. สารการเรียนรู้

.....

.....

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน / 6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ / 7. ชิ้นงานหรือภาระงาน

.....

.....

.....

8. กิจกรรมการเรียนรู้ (ตามกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน — Collaborative 5 STEPs)

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสิ่งเร้าและระบุคำถามสำคัญอย่างร่วมพลัง (Stimulating and Key Questioning Collaboratively)

.....

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างร่วมพลัง (Searching and Analyzing Collaboratively)

.....

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ (Discussing and Constructing Collaboratively)

.....

ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างร่วมพลัง (Communicating and Reflecting Collaboratively)

.....

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์และตอบแทนสังคม (Applying and Serving Collaboratively)

.....

9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

.....

.....

10. การวัดและการประเมินผล

ตัวชี้วัด	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์

บันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
สรุปผลการเรียนรู้

.....
.....

ปัญหาอุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

ลงชื่อ

ลงชื่อ

ลงชื่อ

.....

(ครูผู้วางแผน)

(ครูผู้ชี้แนะ / พี่เลี้ยง)

(ผู้บริหารโรงเรียน)

...../...../.....

...../...../.....

...../...../.....

ส่วนที่ 6 แบบรายงานผลการดำเนินงาน

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ในแต่ละภาคเรียน ให้ครูผู้วางแผนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามโครงร่างต่อไปนี้ ส่งต่อหัวหน้าสายชั้นและฝ่ายบริหารงานบุคคล เพื่อรวบรวมเป็นรายงานภาพรวมของโรงเรียนประจำปีการศึกษาต่อไป

6.1 ปกรายงาน

รายงานการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา ภาคเรียนที่..... ปีการศึกษา..... กลุ่ม PLC สายชั้น.....

ครูผู้วางแผน.....
ครูผู้ร่วมวางแผน.....
ครูผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยง.....

6.2 โครงร่างเนื้อหารายงาน

1. ประเด็นปัญหา

.....

2. สาเหตุของปัญหา

.....

3. แนวทางการแก้ไข

.....

4. แผนการดำเนินงาน (แนบแบบฟอร์ม A1)

5. สรุปผลการดำเนินงานตามขั้นตอน Analyze - Plan - Do & See - Reflect - Redesign (แนบแบบฟอร์ม A2-A5 และแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ฉบับ)

6. สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

- ประเด็นด้านผู้เรียน

.....

- ประเด็นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

- ประเด็นด้านสื่อการสอน

.....

- ประเด็นด้านบรรยากาศในชั้นเรียน

.....

7. สรุปผลที่ได้จากการดำเนินงาน / นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ได้

.....

.....

8. ปัญหา / อุปสรรค

.....

9. ข้อเสนอแนะ

.....

ลงชื่อ

ลงชื่อ

ลงชื่อ

.....

(ครูผู้วางแผน)

(ครูผู้ชี้แนะ / พี่เลี้ยง)

(ผู้บริหารโรงเรียน)

...../...../.....

...../...../.....

...../...../.....

ภาคผนวก

เอกสารอ้างอิง

- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). คู่มือการจัดเก็บข้อมูลโครงการการวิเคราะห์ผู้เรียน: CAR1. ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้และวิชาชีพครู.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). เอกสารประกอบการพัฒนาบุคลากรแกนนำ โดยใช้กระบวนการสร้างระบบการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง [เอกสารอัดสำเนา].
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (ม.ป.ป.). คู่มือการดำเนินการการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) รายวิชา 1001403 การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 3.
- ครุสภา. (ม.ป.ป.). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) [วิดีโอ]. YouTube. ตอนที่ 1 “PLAN” <https://youtu.be/cwwclqnDvF8>; ตอนที่ 2 “DO” <https://youtu.be/PQRPOBlnwYQ>; ตอนที่ 3 “SEE” <https://youtu.be/vtRQVNZ4NXY>
- ชาโรนี ตรีวรวิญญู. (2558). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). ใน บังอร เสรีรัตน์, ชาโรนี ตรีวรวิญญู, และเรวดี ชัยเชาวรัตน์ (บ.ก.), 9 วิธีสร้างครูสู่ศิษย์ เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครู (น. 13–27). สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และเพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงลึกแบบรวมพลัง กับ PLC เพื่อการพัฒนา. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา. (ม.ป.ป.-ก). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา พ.ศ. 2567–2571.
- โรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา. (ม.ป.ป.-ข). เอกสารแนวการทำ Lesson Study ของโรงเรียนกฤตศิลป์วิทยา [เอกสารภายใน].
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2554). โมดูล 8 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน [เอกสารอัดสำเนา]. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาการศึกษา. ใน ชุดวิชา 23728 นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Sato, M. (2559). การปฏิรูปโรงเรียน แนวความคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง (กุลกัลยา ภู่อิง, ผู้แปล; นิภาพร กุลสมบุรณ์, บรรณาธิการ). โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.